

De Eerste Wereldoorlog is een ingrijpend gebeuren geweest dat vier jaren lang het leven van Lichtervelde en van vele Lichterveldenaren diep getekend heeft. Victor PATTYN was frontsoldaat aan de IJzer. Zijn oorlogsherinneringen werden nauwgezet opgetekend door zoon Sylveer.

We laten Sylveer in zijn eigen taal en stijl aan het woord.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

VICTOR PATTYN, OUDSTRIJDER AAN HET IJZER-FRONT

Sylveer Pattyn

Victor PATTYN werd geboren op 15 januari 1896. Hij was de tweede zoon in een gezin dat 11 kinderen zou tellen. De eerstgeboren zoon overleed reeds in 1903, zodat Victor feitelijk de oudste zoon van Leonard PATTYN en Maria BILLIET was.

Vader PATTYN was handelaar in pluimvee en konijnen. Reeds op 11-jarige leeftijd bleef zoon Victor thuis om te gaan werken. Zijn eerste werkgever was het landbouwbedrijf VERDUYN. Hij verdiende er toen 4 frank per maand en de kost. Bij boer VERDUYN bleef hij niet, maar ging na korte tijd werken bij een landbouwer, COLPAERT, tegen 5 frank per maand en de kost. Hij was er zo'n twee jaar tewerkgesteld als koewachter (in de volksmond "poester").

Op zekere dag kreeg vader PATTYN van een van zijn klanten een interessante aanbieding voor zijn zoon. Dit was een handelaar die verschillende markten van het omliggende aan-deed. Terloops even vermelden dat deze handelaar reeds over paard en kar (=sjees) beschikte om zijn waren rond te voeren, waar vader Leonard dit nog altijd met de kruitwagen deed. Toen werd alles ook nog per stuk gerekend en niet per kilo.

Terugkomend op het aanbod van deze handelaar: Victor zou er 20 frank per maand en de kost verdienen. Hij zou opgeleid worden in de handel, en meegaan naar de pluimveemarkten: op dinsdag was dat te Roeselare, op woensdag te Torhout of Deinze. Zo kwam het dat Victor in dienst trad van Bruno, bijgenaamd "BRUNTJE" DEBAERE te Ardooië. Naast zijn handel baatte Victor's nieuwe werkgever ook nog het "CAFE DES ALLIES" uit, in de Kortrijkstraat, beter bekend als "DE TRAMSTATIE", zo genoemd omdat het stoomtrammetje Roeselare-Brugge er een halte had, waar pakjes gelost en geladen werden.

Zoals gezegd, beschikte Bruno DEBLAERE over paard en kar om de markten aan te doen. Toen moest men wel iets vroeger vertrekken als nu om tijdig aan te komen. Zo vertrok men de dinsdagavond naar de markt van Deinze die de woensdagmorgen vroeg, reeds om 4 uur, plaats had. Terug was men in de vooravond van de woensdag.

"Bruntje" DEBLAERE hield woord en leerde Victor de knepen van het vak. Eén ervan was het "azen" of eten geven van jonge duiven. Dit gebeurde op een wel zeer speciale manier: in een grote kom werd klein rond zaad gedompeld in lauw water. Dan nam men de jonge duif vast, opende de bek tussen duim en wijsvinger, en blies men het voer in de krop. Jonge duiven kunnen namelijk nog niet zelfstandig eten. Zo werden de beestjes tweemaal daags gevoederd. Het was een heel speciale job, die niet iedereen kon.

Victor's bedrevenheid hierin zou later een grote troef blijken te zijn.

Midden 1912, toen Victor met "Bruntje" op de markt te Torhout was, werd hij er aangesproken door een vrouwelijke klant die hem voorstelde bij haar te komen werken.

Deze dame die te Oostende woonde kocht jonge duiven op en verstuurde ze naar Engeland. Ze zocht iemand om de jonge duiven die ze aangekocht had, af te halen aan het station te Oostende met de stootkar en te "azen". Uiteindelijk werden de duiven met het schip naar Dover gebracht en vandaar met de trein naar Londen, waar ze door haar klant afgehaald, geslacht en verkocht werden.

De trip duurde zes à zeven uur en het was dus belangrijk dat de dieren goed gevoederd waren om de reis te overleven. De reputatie die Victor al had opgebouwd, wierp hier zijn vruchten af. Victor aanvaardde het aanbod temeer daar zijn loon in gevoelige mate zou stijgen.

De dame in kwestie was gehuwd met ene PIERS, de grootvader van de latere burgemeester van Oostende. Mijnheer PIERS was schilder-behanger van beroep. Na het werk rond de duiven speelde Victor schilders- en behangersknecht. Hij werd er al vlug bevriend met zoon Jan Baptiste die van dezelfde leeftijd was, en later tijdens de doorbraak te Handzame op 01/10/1918 zou sneuvelen.

Zo ging het verder tot in de zomer van 1914 de Duitsers België aanvielen. De familie PIERS die vrienden had in Engeland besloot naar Groot Britannië uit te wijken en liet Victor de keuze: ofwel in hun huis te Oostende blijven wonen, ofwel terugkeren naar zijn familie in Lichtervelde.

De toenmalige meid had besloten naar haar familie terug te keren, en ook Victor aan wie men de huissleutel toevertrouwd had, besluit te vertrekken. Hij sluit de woning zorgvuldig af, zoals de familie PIERS het had gevraagd, en trekt weg, echter niet naar Lichtervelde, maar in de richting van Frankrijk.

Hij trekt naar Calais en gaat er aan boord van een visserssloep samen met nog andere vluchtelingen. Door de Franse gendarmes wordt hij van boord gehaald voor paspoortcontrole, maar kan zich ongemerkt een tweede maal aan boord begeven, verstopt er zich en komt uiteindelijk te Dover aan.

In Dover werden alle vluchtelingen samengebracht. Victor wordt er aangesproken door een Antwerpse vrouw die hem vraagt haar te helpen zorgen voor haar acht kinderen. Kort daarop komt de man terug, en Victor kan met deze mensen mee naar Londen. Daar worden ze in een kasteel ondergebracht aan de rand van de stad. Daar worden ze door de kasteelbewoners op al hun wenken bediend. Na drie maanden wordt het Victor uiteindelijk teveel en besluit hij het kasteel te verlaten en werk te gaan zoeken.

Hij stapt een gebouw binnen waar de Belgische driekleur wappert, al zijn persoonlijke gegevens worden genoteerd, en 's anderendaags mag hij terugkomen. De volgende dag krijgt hij een treinkaartje met bestemming "LONDON VICTORIA STATION". Daar aangekomen trekt hij opnieuw een gebouw binnen waar eveneens de Belgische vlag wappert, en dat zou blijken een rekruteringsbureau te zijn. Daar zou hij werk krijgen. Verschillende jonge mensen waren er aanwezig. Zij krijgen er eten, drinken en een slaappleats.

Het azen van jonge duiven.

Van

De volgende morgen wordt de hele groep onder begeleiding van enkele Belgische rijkswachters naar het station gebracht en op de trein naar Dover gezet. In Dover worden ze in het ruim van een leeg kolenschip gebracht en overgevoerd naar Cherbourg, waar ze ondergebracht worden in een leegstaand klooster.

Eerst dan wordt hun medegedeeld dat ze vrijwilligers geworden zijn voor het Belgisch leger.

Ze kregen er een opleiding van een zestal weken, en moesten exerceren met een bezemsteel die een geweer moest verbeelden. Na wat militair onderricht werden ze als volwaardige Belgische soldaten beschouwd. Gedurende de zes weken opleiding hadden ze slechts éénmaal een echt geweer in handen gekregen.

Victor werd ondergebracht bij het 13de Linieregiment te Diksmuide, vlak naast de bekende "BOYAU DE LA MORT". Later werd de naam van zijn eenheid gewijzigd in 4de Legerafdeling, 19de linieregiment, 5de compagnie.

Victor Pattyn was één van de eerste Belgische soldaten die een kaki soldatenuniform had gekregen, maar hij had wel nog beenwinden om zoals de Franse soldaten. Dit werd later vervangen door lederen beenbeschermers. Maar om terug te komen op de kledij. De soldaten die Victor er aantrof hadden een grote verscheidenheid van kleren, gaande van gewone burgerkleren met een schoen aan de ene en een klomp aan de andere voet. Er waren zelfs soldaten bij die niets anders hadden dan hun onderkledij ("in hun slippers"). Maar veel was er niet van te zien daar ze allemaal onder de modder zaten. Het duurde niet lang al eer de nieuwe kaki-uniformen niet meer te onderscheiden waren van de andere. De modder zorgde ervoor dat ze er allemaal even vuil uitzagen. En het hoofd werd best laag gehouden in de loopgraven als men het niet wilde verliezen.

Algauw werd ondervonden wat later een loopgravenoorlog werd genoemd. Zij aan de ene zijde van de IJzer en zeven meter verder aan de andere kant de vijand. Victor was gelegen niet ver van een bocht in de IJzer en aan de overkant was nog een klein stukje land dat bezet was door de Belgen. De soldaten die daar lagen moesten iedere nacht afgelost worden en dit door middel van een vlot waar man per man werd overgetrokken van de ene kant naar de andere. De enige bescherming voor de man op het vlot was een metalen plaat die hem moest beschermen tegen beschietingen van de Duitsers die de "overzetboot" in de gaten hadden. Menigeen die afgelost werd, hield er een nat pak aan over.

Zomer en winter wisselden af, zoals de winter van 1917 waar het weken aan een stuk doorvroor. Het was in die periode dat ze soms drie dagen en nachten aan een stuk door, moesten op post blijven. Ze hadden wel iets van eten mee om deze periode door te komen, maar als er periodes van zware beschietingen waren, kwamen ze er gewoonweg niet toe om te eten. Het gebeurde ook dat ze er niet eens aan moesten beginnen daar het reeds gestolen was door de ratten. Soms kregen ze in de loopgraven wat warmes te eten of te drinken.

De periode van het harde vechten om een punt te heroveren dat de Engelse soldaten hadden verloren en het enorme verlies aan manschappen dat ermee gepaard ging, tekende alle soldaten.

In 1918 maakte Victor deel uit van het Grote Offensief. Hij maakte de slag mee van Merkem, en kwam mee door naar Houthulst. Nabij "Staanreke" kwam het tot een harde confrontatie met de aldaar overgebleven Duitsers. Vandaar ging het richting Wijnendaele, waar aan het kasteel een bunker van de Duitsers was, er werd opnieuw zwaar gevochten. Na zware verliezen werden de Duitsers verslagen en trokken ze verder over Ruddervoorde en Hertsberge naar Ruiselede. Daar gekomen, kregen de soldaten rust. Hier vroeg Victor aan zijn luitenant of hij zijn ouders mocht bezoeken in Lichtervelde dat niet zo ver af was. Het was meer dan vier jaar geleden dat hij nog zijn vader, moeder, broers en zussen had gezien. Hij kreeg toestemming om naar Lichtervelde te gaan, maar moest maken dat hij op tijd terug bij de compagnie was.

Thuis vond hij zijn vader, broers en zussen terug. Zijn moeder was overleden in 1917. Toen hij 's anderendaags terug in Ruiselede aankwam was zijn compagnie al verder getrokken. Alleen de veldkeuken was er nog, en deze stond ook op het punt om te vertrekken. Hij trok mee met de veldkeuken en ze vervoegden de compagnie in Eeklo. Aan het kanaal moesten ze zich ingraven want aan de overkant zaten nog Duitsers die de andere kant hardnekkig verdedigden. Toen ze 's anderendaags tot de aanval wilden overgaan, hoorden ze achter zich het lawaai van een van de eerste Duitse vliegtuigen die aan het landen was in een veld achter hen. Twee Duitse officieren werden gevangen genomen. Het was 11 november en ook de compagnie van Victor Pattyn werd op de hoogte gebracht van de wapenstilstand. De oorlog was voorbij.

Victor Pattyn trok wel met de vijfde compagnie te voet verder tot in Duitsland; Lonz. Daar hielpen ze nog enkele maanden mee aan de bezetting. In 1919 kwam hij dan terug naar Brussel waar hij, samen met vele anderen, eervol ontslagen werd van zijn militaire dienst.

Victor Pattyn behaalde gedurende zijn legerdienst 6 frontstrepen en had slechts 10 dagen tekort om zijn zevende frontstreep te bekomen. Hij kreeg de volgende onderscheidingen:

- op 01/10/1919: Het gedenkteken der Zegeproaal
- op 29/06/1921: Herinneringsmedaille van Oorlog 1914-18
- op 12/06/1922: Het oorlogskruis met palm, n° 12452
- op 15/06/1931: De medaille van strijder-vrijwilliger 14-18, n° 30411
- op 21/06/1943: N° 279 benoemd tot ridder in de orde van Leopold II met zwaarden
- op 21/07/1953: N° 4593 benoemd tot ridder in de kroonorde met zwaarden
- op 21/07/1962: Het kruis van ridder in de Leopoldsorde met zwaarden
- op 02/04/1963: De herinneringsmedaille van de regering van zijne majesteit Albert I
- op 15/11/1970: Aandenken van de provincie, hulde aan de oudstrijders 14-18
- op 13/11/1971: Het kruis van officier in de orde van Leopold II met zwaarden, n° 14390
- (zonder datum): De medaille van vuurkruiser

Als bijlage geef ik een overzicht van enkele 'gebeden' van onze soldaten die toen aan het IJzerfront zaten:

De tien geboden van het Front

Bovenal bemind de Vrede
op vier jaar hebben wij genoeg geleden
helden is een naam vol eer
maar oorlog vragen wij niet meer
Vermaak, plezier dat willen wij
dan zijn wij weder geeren bij
en liefde is ons zoetste genot
maar vier jaren was het een verbod
kom aan makkers goede moed
want we gaan naar huis voor goed.

Het "Onze Vader"

Onze commandant die in de compagnie zijt
vaarwel zij uw wit brood
hetgeen wij dagelijks ontvangen
want nu is de vrede gekomen
waar wij zoo lang van droomden
en nu dat gij ons de vrijheid wilt geven
hernemen wij ons schoon jong leven
wij hebben er al een lepel van binnen
en zullen voor altijd de vrijheid beminnen.

Het "Wees Gegroet"

Wees gegroet IJzerstreken
ellende en miserie zijn met u
Gebenedijt zijn uw loopgrachten
en gebenedijt zijt uw sterke abris
lieve IJzer vol van gevaren
uw aandenken zullen wij bewaren
nu en tot in de uur onze dood
amen.

Recht in 't putteken o Heer
schenk hen de eeuwige vrijheid
Brave makker rust in vrede
amen.

Volle aflat voor deese geboden
eenmaal te lezen.

voorkant

achterkant

Het "Gedenkteken der Zegepraal"

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

Herinneringsmedaille van de oorlog 1914-1918.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

Het oorlogskruis met palm, n° 12542.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

De medaille van strijder-vrijwilliger 14-18, n° 30411.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

N° 279 benoemd tot ridder in de orde van Leopold II met zwaarden.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

N° 4593 benoemd tot ridder in de kroonorde met zwaarden.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

Het kruis van ridder in de Leopoldsorde met zwaarden.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

De herinneringsmedaille van de regering van Zijne Majesteit Albert I.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

Het kruis van officier in de orde van Leopold II met zwaarden, n° 14390.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

voorkant

achterkant

De medaille van Vuurkruiser.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

We vonden geen informatie over deze medaille. Indien u ze herkent, gelieve contact op te nemen met de Heemkundige Kring.